

Comentariul romanului La tiganci scris de Mircea Eliade- a treia parte

Eminescu preia acest punct de vedere, in "Sarmanul Dionis", creand in chip deliberat, o tehnica a echivocului, de unde confuzia, in constiinta cititorului, intre cele doua planuri. Ca si Eminescu, Eliade acorda celor doi termeni (real si fantastic) un singur sens, anume cel de "probabilitate epica" (Sorin Alexandrescu). La el, straniul se insinueaza treptat in realitatea curenta cu care alcatuieste, in cele din urma un corp comun, astfel ca acesta apare ca o dimensiune a realului.

In sfarsit, Mircea Eliade face o figura aparte. in contextul epocii interbelice, si prin exotismul unora dintre prozele sale, fapt ce-i confera un aer de noutate suplimentar.

"La tiganci" este, daca nu cea mai valoroasa nuvela a lui Mircea Eliade, in orice caz, cea mai tipica pentru caracterul ei fantastic si mitologic. Autorul dezvolta frecventa tema a initierii, in cazul de fata - in misterul mortii. Tocmai acest sens il are intreaga aventura epica pe care o traieste eroul principal. Plecarea definitiva a lui Gavrilescu "dincolo", este echivalenta cu intrarea intr-un spatiu sacru, cel al "mortii eterne".

Ca toate nuvelele de aceasta factura si cea de fata se prezinta cititorului ca una dificila datorita tehnicii de prezentare a epicului. Sorin Alexandrescu, exegetul cel mai autorizat al lui Mircea Eliade, o defineste drept "tehnica epicului dublu", prin care intelegem, pe de o parte, un epic literal (citirea ca atare a intamplarilor), si un epic secundar, care se constituie din semnificatiile ascunse ale intamplarilor ori atitudinilor personajelor. in relatarea evenimentelor, care apar, pana la un punct, logice, se insinueaza succesiv, o serie de elemente stranii, care imprima un caracter fantastic naratiunii. Colaborarea dintre real si straniu creeaza in cele din urma o ambiguitate epica invitand cititorul la sesizarea unui plan secund de semnificatii. Acesta din urma este de orientare mitica.

Compozitional, nuvela este alcatuita din 8 capitole. Primul capitol descrie calatoria lui Gavrilescu spre casa Otiliei, pana cand ajunge, in final, la "tiganci" (plan real). Capitolele 2, 3 si 4 descriu experienta din bordel: eroul plateste babei trei sute de lei, ajunge in camera celor trei fete, unde sufera o modificare importanta constand in regasirea memoriei; este supus probei ghicitului, dupa care urmeaza scena lesinului (plan ireal). Urmatoarele capitole (5, 6 si 7) ne introduc, iarasi, in cotidian (Bucurestiul interbelic), dar acest real nu mai seamana cu cel din primul capitol, intre acestea existand unele neconcordante. Eroul are strania revelatie ca este depasit de timp (vezi scena cu banii iesiti din uz). In sfarsit ultimul capitol, al optulea, ne prezinta reintoarcerea "la tiganci" a eroului, si plecarea sa "dincolo" (plan ireal). Se intelege ca cele doua planuri evocate mai sus, sunt faze intermediare ale trecerii eroului din lumea profana in cea sacra, a mortii. Plecarea definitiva "dincolo", a lui Gavrilescu, impreuna cu Hildegard, echivaleaza cu moartea eroilor. Nuvela devine, astfel, o alegorie a trecerii spre moarte, o initiere treptata nu lipsita de dificultati, in ritualul mortii. Concret, Gavrilescu parcurge traseul de la existenta masurabila temporal, spre momentul final al iesirii din timp, adica al intrarii in ordinea sacra a mortii.